OCHII LUI ARGUS

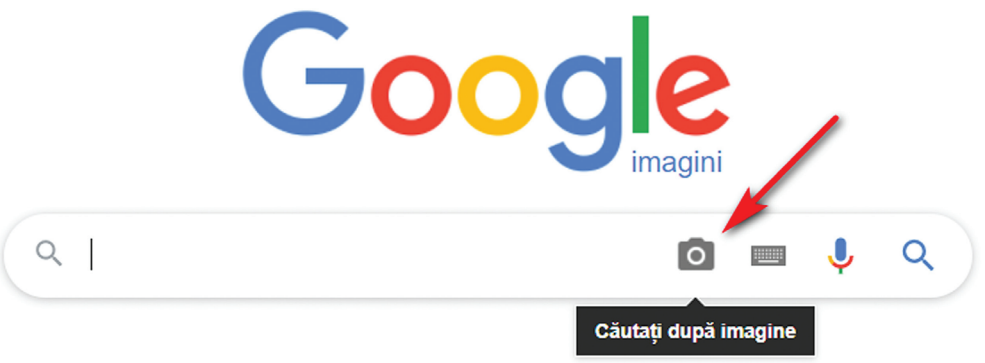

Cum oprim răspândirea știrilor false?

O provocare majoră este dezinformarea. De multe ori, știrile false circulă online cu scopul de a naște emoții puternice, de a submina autoritățile și de a eroda încrederea cetățenilor în instituții. Fiecare dintre noi poate contribui la stoparea acestui fenomen.

Dorin Luca
dorin.luca@presamil.ro

Practicile uzuale pentru a induce în eroare cititorii sunt răspândirea unor jumătăți de adevăr, amestecarea informațiilor adevărate cu cele false sau cu opinii părtinitoare, precum și reutilizarea conținutului într-un alt context. Aceste tactici sunt folosite pentru câștig economic, pentru înșelarea intenționată a publicului, influențarea votului sau a politicilor statului. Ele ne pot schimba modul în care luăm decizii și ne pot pune în pericol sănătatea sau securitatea personală. În spatele inițiativelor de acest fel, putem identifica entități ostile democrației și statului de drept.

Într-un sondaj făcut la solicitarea Uniunii Europene în 2018, majoritatea cetățenilor europeni recunoșteau că dezinformarea este o problemă pentru buna funcționare a blocului comunitar și a statelor membre. În România, aproape 40% din respondenți au declarat că au încredere în site-urile de știri, în platformele de socializare și în canalele media online, iar 79% au spus că se cred în stare să identifice conținutul fals. Cu toate acestea, majoritatea persoanelor întrebate au pasat responsabilitatea de a combate dezinformarea către autorități, jurnaliști sau instituții media. Cetățenii au însă la îndemână modalități de a contribui în acest sens. În continuare, vom prezenta câțiva pași simpli pe care îi poate urma fiecare pentru a identifica și raporta conținutul fals.

1. Verificați sursa!

Atunci când dăm peste unele știri care par ieșite din comun, trebuie să verificăm sursa lor. Putem analiza aspectul și conținutul portalului care a postat știrea. Acesta poate imita identitatea vizuală a unor canale media cunoscute. Trebuie să fim siguri că este vorba despre unul și același site. De asemenea, un site media serios nu exprimă opinii și judecăți de valoare în conținutul știrilor. Pentru articolele de opinie ar trebui să aibă o categorie aparte.

2. Verificați autorul!

Pentru ca un autor să fie credibil, ar trebui ca parcursul lui profesional să fie ușor de identificat. Utilizatorii de internet ar trebui să găsească și alte articole sau publicații pe care le-a scris acesta în trecut. Trebuie să facem distincția între un expert online și unul adevărat. Unii presupuși experți de pe internet nu se pricep, de fapt, la domeniul despre care scriu. Există o diferență între un specialist și un adept al teoriilor conspirației.

Când articolul nu este semnat sau autorul este unul fictiv, atunci probabil și conținutul este fals.

Dacă vedeți că un cont de social media publică de zeci de ori pe zi și la ore suspecte (dimineața devreme), este posibil să fie un robot. Alte indicii sunt erorile gramaticale și lipsa implicării autorului în conversații reale.

3. Verificați conținutul!

Știrea care vă spune ceva nou ar trebui să fie prezentată și de canalele media tradiționale (televiziune, radio, ziare). Informațiile trebuie să fie exacte, verificabile de oricine și să fie furnizate de autorități, instituții publice sau alte surse credibile. Știrile trebuie să fie echilibrate, cu surse atribuite și context.

Pentru un plus de siguranță, puteți urmări site-urile care verifică și demontează cele mai răspândite știri și afirmații false de pe internet, cum ar fi: Inforadar (https://inforadar.mapn.ro/), Veridica (https://www.veridica.ro/), Misreport (https://newsletter.misreport.ro/), Factual (https://www.factual.ro/), LARICS (https://larics.ro/), Verificat AFP (https://verificat.afp.com/), EUvsDisinfo (https://euvsdisinfo.eu/) etc.

4. Verificați imaginile și videoclipurile!

Uneori, fotografii care nu mai sunt de actualitate pot fi folosite în alte contexte decât cele în care au fost făcute. Ele pot fi chiar complet false, modificate folosind programe speciale pentru a părea autentice. Pentru a verifica dacă o imagine este reală, o puteți căuta pe internet folosind opțiunea de căutare inversă oferită de google.com, bing.com sau tineye.com. Există, de asemenea, clipuri video falsificate, numite *deepfakes*. Acestea reprezintă înregistrări video sau audio care arată și sună ca și cum ar fi reale, dar, de fapt, nu au existat. Uniunea Europeană pune la dispoziție utilizatorilor proiectul inVID (https://www.invid-project.eu/) prin care astfel de imagini foto sau video pot fi verificate.

5. Stăpâniți-vă emoțiile!

Uneori o știre stârnește râsul și este mult prea amuzantă pentru a fi reală. S-ar putea să fie o satiră sau o denaturare a evenimentelor. Alte materiale, din contră, stârnesc emoții negative. Când acest lucru se întâmplă, trebuie să vă opriți o clipă și să vă întrebați dacă nu cumva cineva a intenționat să obțină un astfel de răspuns emoțional din partea dumneavoastră. Dezinformarea este deseori concepută pentru a declanșa emoții puternice prin care se erodează încrederea în autoritățile publice și în media profesionistă.

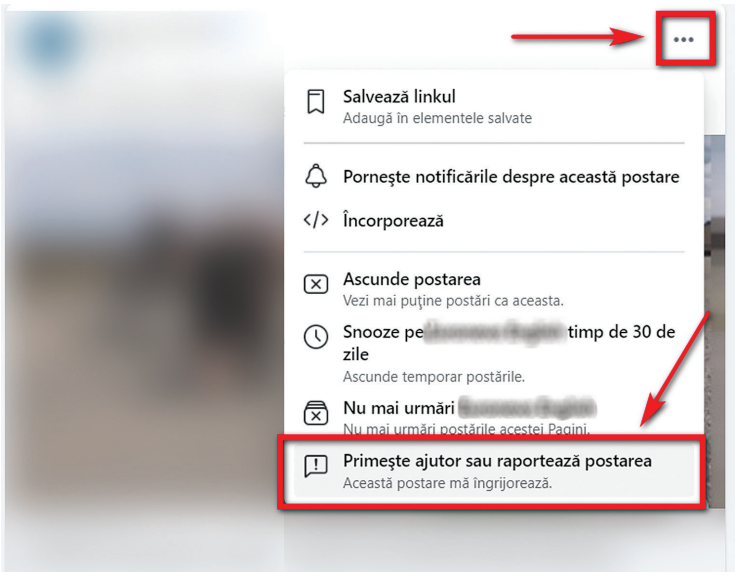

6. Raportați conținutul fals!

Când un cont răspândește dezinformare, raportați fie contul, fie postarea de pe rețeaua socială. Toate rețelele de socializare oferă această posibilitate. Nu interacționați cu astfel de pagini și materiale. Comentariile și distribuirile, chiar dacă bine-intenționate, cu scopul de a semnala eroarea sau manipularea, contribuie la obiectivul intenționat de autori. Orice interacțiune are efectul de a propaga și mai mult informația falsă și de a ajunge la audiențe noi. Același lucru se întâmplă și când tolerăm astfel de conținut fără a-l raporta.

7. Informați-vă prietenii și cunoștințele!

Indiferent de mediul din care provin și de nivelul de studii, oamenii pot avea ezitări și temeri născute din propriile insecurități. Acest lucru facilitează asimilarea de informații false care le confirmă scepticismul în privința unui subiect. Dacă întâlniți, în lista dumneavoastră de prieteni, persoane care cred și distribuie afirmații înșelătoare și teorii conspiraționiste, puteți să vă angajați într-o conversație privată prin care să explicați erorile. Este foarte important să-i abordați cu respect și să le arătați că doriți să le auziți părerea. Trebuie să fiți gata să ascultați, fără a judeca. Încercați să manifestați încredere și empatie. Păstrați-vă calmul și încurajați aceste persoane să reflecteze asupra modului în care caută și evaluează informațiile, precum și la motivele celor care distribuie mesaje false. Nu vă așteptați la rezultate imediate, dar este important să aveți o conversație constructivă.
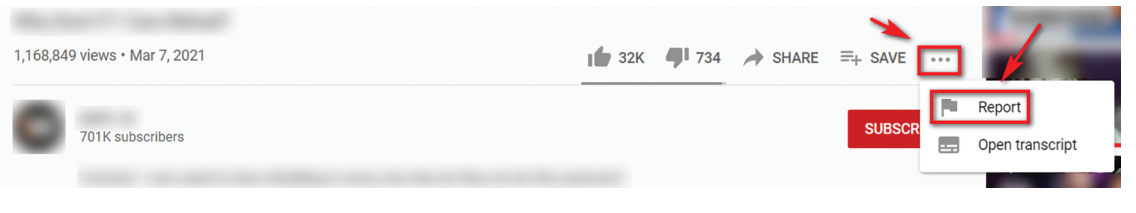
Combaterea dezinformării trebuie să fie un efort coordonat, care să implice toți actorii relevanți: instituții, platforme de socializare, media și, de asemenea, fiecare dintre noi. Suntem cu toții responsabili să ne informăm din surse sigure și să prevenim răspândirea minciunilor! ■